

DE GROTE VERGADERING VAN 1651

Leef je in in de gewesten van de Staten-Generaal

In 1651 kwamen de Staten-Generaal bijeen in de Ridderzaal voor een speciale vergadering. Stadhouders Willem II was twee maanden eerder onverwacht overleden aan de pokken. Zijn enige zoon was pas een paar maanden oud. De Staten-Generaal bespraken tijdens de Grote Vergadering hoe het verder moest met het stadhouderschap. De positie van Holland was duidelijk: er moest geen nieuwe stadhouder meer komen. Maar wat wilden de andere gewesten?

WAT?

Leerlingen spelen de Grote Vergadering van de Staten-Generaal in 1651 na. Deze vergadering was het beginpunt van het eerste stadhouderloze tijdperk. Hoe zou de geschiedenis zijn gelopen als de leerlingen het voor het zeggen hadden? Leerlingen gaan de vergadering zoals hij toen verliep niet herhalen, maar doen het debat over door zich in groepjes in te leven in de gewesten van de Staten-Generaal.

VOOR WIE?

Bovenbouw havo-vwo.

TIJDVAK

Tijd van regenten en vorsten (1600-1700).

LESDUUR

45-60 minuten.

HOE?

De les begint met een afbeelding van een schoolplaat van J.H. Isings. Hierop zie je de vergadering in de Ridderzaal, met aan het plafond de Spaanse vlaggen van verslagen troepen tijdens De Opstand. Achterin zitten de leden van de Staten-Generaal in de groene bankjes. Op de voorgrond staan onder andere Johan de Witt en Jacob Cats. Met behulp van de schoolplaat geeft u een korte uitleg over de Grote Vergadering. Vervolgens krijgt ieder groepje leerlingen een rolomschrijving. Alle groepjes krijgen vijftien minuten de tijd om zich voor te bereiden. Daarna begint de vergadering.

Het gewest Holland opent het debat met een openingsrede. Daarna mag Friesland een weerwoord bieden. Friesland is fervent voorstander van het stadhouderschap. Sinds 1640 is Willem Frederik stadhouder in Friesland. En nu Willem II dood is, kan Willem Frederik misschien wel in meer gewesten stadhouder worden. Vervolgens komen de andere gewesten een voor een aan het woord. Zij mogen argumenten geven, vragen stellen en hun mening verwoorden. Het debat wordt afgesloten door gewest Holland.

WAT LEVERT HET OP?

Een verdiepende les waarin leerlingen zich inleven in de positie van de verschillende gewesten. Aan de hand van dit rollenspel leren leerlingen hoe de machtsverhoudingen in de Republiek waren. Hoe beter de leerlingen zich kunnen verplaatsen in de

De Grote Vergadering te 's Gravenhage, J.H. Isings.

gewesten, hoe waardevoller het rollenspel. Enige achtergrondkennis is daarom wel van belang.

INHOUD

Tijdens de Grote Vergadering stonden vier punten op de agenda: het stadhouderschap, religie, het leger en de toetreding van Drenthe en Brabant tot de Staten-Generaal. In het rollenspel wordt een van de vier agendapunten nagespeeld: het stadhouderschap.

Waar we in het rollenspel uitgaan van één vergadering liep het in werkelijkheid anders. De Grote Vergadering duurde van 18 januari tot en met 19 augustus. Tijdens de vergadering werd niet gestemd. Gewesten probeerden door middel van een gestructureerd gesprek en beraadslagingen te komen tot oplossingen voor maatschappelijke problemen. Je zou de Grote Vergadering kunnen zien als een maandenlange brainstorm over de toekomst van het land. Daarbij legden alle gewesten om te beginnen lange verklaringen af. De openingstoespraak op 18 januari was van de Hollandse raadpensionaris Jacob Cats. Cats hield ook de slotrede, op 19 augustus. Hieruit blijkt dat Holland een dominante rol speelde, al ontkende Cats dat ten stelligste in zijn openingsrede. Opvallend is ook dat de besluiten over het stadhouderschap eigenlijk al buiten de vergadering werden genomen. Willem Frederik was al in 1640

tot stadhouder van Friesland benoemd en in 1650 tot stadhouder van Groningen. Daaraan viel dus niets meer te veranderen. Toch waren de beraadslagingen over het stadhouderschap een belangrijk onderdeel van de Grote Vergadering.

In het rollenspel wordt gefocust op de standpunten en de houding van de verschillende gewesten. Het daadwerkelijk verloop van de vergadering in 1651 wordt hierbij losgelaten. Uiteraard kunt u wel aan het einde van het rollenspel ingaan op de werkelijke gebeurtenissen.

WAAROM?

In dit rollenspel kunnen leerlingen oefenen met standplaatsgebondenheid en argumentatievaardigheden. Uit het rollenspel blijkt hoe goed zij zich bewust zijn van de machtsverhoudingen in de Republiek. ■

PRODEMOS

ProDemos is het 'Huis voor democratie en rechtsstaat'. ProDemos legt uit wat de spelregels zijn van de democratie en de rechtsstaat en laat zien wat u zelf kunt doen om invloed uit te oefenen. Dit schooljaar publiceren we in iedere *Kleio* een activerende werkvorm over de geschiedenis van de parlementaire democratie. Een uitgebreide docentenhandleiding bij deze werkvorm vindt u op www.prodemos.nl/kleio.